

dida, que tenia molt estret un paper dins sa maneta, intentá prenderley y fonch tal el seu plor, que s' en temé sa mare, le hi fe amollar y veren que tenia escritas aquestas paraulas «*Ave Maria*» ab axó, com no parava de plorá le hi tornaren y tot seguit el s' engolí. Als 5 anys, son pare, l' enviá als relligiosos de *Monte-Casino* y d' aquí á Nápolis ahont estudiá gramática y filósòfia. Comensá á donar proves del seu gran talent, cuant vestí l' habit de Sant Domingo, lo que á sa mare, y als seus germans los disgustá fort fèrm. Heu saberen els seus superiors y per evitarli disgusts el feren partir cap á Roma y més tart á París; però els seus germans qu' eran militars y estaven en campanya tengueren mèdis per sorprendreló á n' el camí y l' arrestaren á n' el castell de *Rocca-Sicca*, ahont per espay d' un any empleá sa familia tota classe de mèdis per ferli perdre sa vocació y retenirló amb ells, arribant sos germans fins á posar á prova la seua virginitat, y no tenguent arma ninguna per defensarsé de la mala dona que li havían introduhit, prengué ab ses mans un tihó de foch y lográ completa victoria. Deu lehi premiá enviantli angels, que l' cenyiren ab cingol quedant per á sempre llibert dels estímuls de la carn.

Veient qu' era perdut tot cuant feyan perque se quedás en mitj del mon, lo dexaren fugir per una finestra, corregué totduna á ampararse en el convent de Nápolis, ahont feu la seua professió relligiosa. Gojós el General de l' Orde per tan gran conquista l' acompanyá en persona á París y poch després á Colonia, ahont explicava á las horas Alberto Magno, el mestre dominico, de més fama d' aquell temps.

La concentració y meditació del jove dominico en profundissá las cuestions, objecte de son estudi, lo posaren mújol y creguent els seus condexebles qu' era com á ximple l' anomanaven es *Bou mut*, més son mestre que, aviat descubrí la seua gran disposició los digué un dia «deis á Tomás bou mut, però tals serán els bramuls qu' amb el temps donará que se sentirán en tot lo mon.» Y en efecte: nombrat per ensenyar al costat d' Alberto Magno, explicá el *Mestre de las Sentèncias* ab tant d' acèrt, que desde las primeras lliçons pujá la seua fama al nivell de la del seu mestre, apesar de que sols tenia 22 anys. Despues l' enviaren á ensenyar teología á l' universitat de París: y tots cuants lo sentiren romangueren admirats. Ja may se havia vista tanta sabiduría unida ab tanta modestia y humildat; els metexos profesors de l' universitat heu regonexian consultant els seus dubtes, al jove coléga celebrant y seguint en tot el seu dictamen.

Sols per obediencia als 30 anys prengué el títol de Doctor en l' universitat de París.

Per disposició del Sant Pare Urbá IV passá á Roma ahont també dexá grata recordansa del seu sabrer y de la seua portentosa virtut. Repetidas vegades intentaren els sumos Pontífices pujarlo á las més altes dignitats de l' Iglesia, mes sempre trobaren en el Sant una forta resistencia á acceptarlés. Era molt devot del Santíssim Sacrament, y haventli encarregat el Papa que compongués l' Ofici y Missa del Corpus, feu un trabay tant acabat que basta la *Sequencia* per immortalisá el seu nom.

Gregori X havia convocat un concili á Leon, per tractá de s' unió dels Grechs; maná á Tomás qu' hey

prengué part, y posat en camí li sobrevengué una maldia prop de *Fosa-Nova*, ahont s' aturá y coneguent per revelació qu' era arribada la seua hora, demaná els últims Sacraments, y morí día 7 de Mars de l' any 1274. á l' edat de 48 anys. El Papa Juan XXII, vists els molts miracles, que visitant al seu sepulcre é invocant al seu nom, obrava Deu, lo canonisá.

No poguent parlar dels seus escrits, per falta de lloch y temps, sols direm que nostron sapientíssim Papa Lleó XIII ha dispost que totas l' escolles catòlicas importants se posin baix la protecció de Sant Tomás d' Aquino, anomenat també ab molta rahó Angel de las escoles, Doctor Angélich, Águila dels teòlechs, y que en tot seguescan sa doctrina, assegurant que d' aquest modo s' obtendrán gran triunfos demunt las ensenyances erroneas que desgraciadament se donan á la juventut en molts universitats de dins y fora d' Espanya.

MOSSEN GASPAR.

Les set paraules de Jesucrist

III

Mulier, ecce filius tuus—
Ecce Mater tua.
JOAN XIX, 26.

A n' el peu de la creu está María
mare del Redemptor,
del Fill crucificat y en l' agonía
el sufriment per gran, inmens que sia
no es tant com son dolor.

Lo deixeble estimat que l' acompanya
fins á l' instant crudel,
en amagar sa pena prou s' afanya;
mes es tan gran que á son coratge guanya
y aixeca els ulls al Cèl...

Jesus los vol parlar, los mira encare
y axí los va dihent:
—*Vat' aquí lo teu fill, muller, desde are;*
y tu, fill, mira aquí la teua mare:
¡Oh sublim testament!

L' humanitat, febrosa y defallida,
veurá jorns de dissort,
no la deixa Jesus sols redimida;
per vencer les tempestes de la vida
li dona segur port.

María, dolç refugi de bonança
té dalt la creu son far;
y qui á sa llum y á son calor s' atança
veurá sortir el sol de l' esperança
de lo mes fons del mar.

A. M. PEÑA.

Mes de Mars.—Els catòlics lo dedicam al Patriarca Sant Jusep; per axò en totes les iglesies de Palma diariament l' obsequian amb particular devoció.

A sa de *La Mercè* cada vespre s' hi llegexen les fervoroses meditacions que dexá compostes D. Jusep Quadrado; d' aquest modo se completan les solemnitats amb á que en dita iglesia s' honra á la Sagrada Familia. ¡Deu beneesca als sacerdots y als benefactors que se destexinan per mantenir la fé y les pràctiques virtuoses d' aquell vecindari,.... en part tan corromput derrera la Presó, ahont hey dexan goxar l' immoralitat de la joventut els qui, en lloch de capturar, l' explotan y tal volta la fomentan.

CARTES ENDIMONIADES

III

D' en Berrufet á Satanás

Senyor y mestre:

En que m' estiga mal dirhó, es ben segur que hi ha poch dimonis que pujan bravetjá de cames primes devant mí. Un altre, ab la feinota que tench d' enllestir, sarçueles, revistes y sainetes de pinyol vermey, y ab lo fil á bollí que duch dins els teatros, teatrets y teatrètxos ja se hauría fét trons del mon y la bolla, y hauría pegat potada á l' Infern, mal s' esbucás y fés uy *per sæcula sæculorum*. ¡Ja es de rahó! En Boyet hi voldría veure en lloch meu; veèm com s' en desfaría dels trumfos: aquella ánima freda, que no més en guanyá una animeta tísica, ja se posa més inflat que un odre. Sempre he cregut qu' era més bo per municipal que per dimoni. Al revés de jo, que som una *pavora*, y no sé está quiet may, y com més grossa ha estat sa pescada, més ganes m' entran de torná tirá ses xerxes. ¿A veure qui hi ha duit are es *cine-matógrafo* en els teatros? També la pech á n' es *fonógrafo*: y que n' inventin de marevelles: vuy que 'm tayan es coll, si no les me fas totes meues. Vaja: ¿Qui creuria que jo no quedás satisfet, en haver compost una sarçuela ab salça verde y pebre cohent rabiós? Idò no senyó. Are m' ha passat p' el cap aficarhí un parey de ballodetes de lo més garrit ab cualsevol pretexto: ó será marje ó caramull de pedres. Y sempre surt marje; y ses senyores ab capellet alt de punt y esclavina peluda no sols no hi tenen rès que dí, sinó que fan sa mitja. Dels senyors no 'n parlém: los agrada tant com á n' els gats sa taverna. A vegades aquests ratets de ball hi venen tan á propòsit á s' argument de l' obra, com una col-flori penjada al mitx d' una sala... per fé llum; però axí 's mostra satisfeta la senyora Carn, y bé sab vosté que la dona may queda malament ab noltros, y primé 's dexaría capolá que fermos una mala partida. ¡Y jo, venga fe bramá els gorans de sa cassola perque ho repetesca, y vengan potades y renou de bastons y riayasses y ditxos grossés y mans belletes... y en Berrufet que fum en pipa! Vol callá! Si hi ha ocasió en que un dimoni, que duga una mica d' estuferera, se troba en perill de perdre sa xeveta. S' altre nit va essé tan farest el rebumbori que s' armá en la *consabida escuela de costumbres*, que jo no cabía en pell; y axuxí 'm vatx creure que la gent dels palcos y butaques (¡alló tan lluent y purificat!) anava á fé baxar sa gentussa de sa cassola, per abraçarsé tots gojosos uns y altres, y cridar plegats: ¡¡Viva en Barrufet!! ¡¡que salga el autor!! Però ja vendrá día en que ho farán: doném temps á n' el temps.

Ara senyó Satanás, no siga que en altra carta m' en descuit, li donaré dos doblers d' informes sobre les tres castes de persones que s' hi veuen dins els teatros *de-centis*; mesclant, com se suposa, xisteres ab gorres, levites ab bruses, y capellets floretjats ab monyos al aire.—Primera: gent que no vol sebre si hi ha Deu ni Santa María, ni s' ocupa may de coses de religió, ni permet que n' hi parlin. Tant li es buit com carregat:

menja y beu y se desvertex, y engrexa ses passions lo matex que engrexa porchs, y se remolca ab elles dins s' assoll, no més p' el gust de fé animalades. Son aquells matexos que cualcun de noltros sol agafá ab tenayes, per no embrutarsé ses mans. Hey ha dimonis estugosos; ¿qué hi farém? ¡Y llevò lo que put una ánima d' aquestes! Sempre que m' hi acost duch unabotelleta d' esperits, desde d' una vegada que, investint á certa mala pécora, essent novici, m' agafá mal de cor y vaig perdre el mon de vista.—Segona: caps de carabassa que creuen qualche cosa, però ho tenen tot confús y embuyat; evangelis ab rondayes, manaments ab cansons, doctrines ab refrans y veritats eternes ah romanços de cego. Per pa y per sal diuen que 'ls capellans han afegit á la religió tot alló que los convé se riuen de ses bulles, y tampoch fan cas de ses indulgències. Axí matex van á Missa els diumenges y festes (si no hi ha res que los destorb), y confessan y combregan per á Pasco, y resan uns quants pare nostros entre y entre *peccata grossa y peccata minuta* «per si á cás fós veritat lo que ensenya la Doctrina.»—Tercera: persones que creuen tot quant mana la Iglesia, que fan professió de catòlics, y molta gent se figura que ho son de bon de veres. Se dividexen en dues clases: *pastalés y xots de cordeta*. Els pastalés creuen ab l' Iglesia de part de fora; li fan els untons si los convé, y sinó l' apedregan tirant sa pedra y amagant sa ma; parlant malament d' un sacerdot, diuen *capallanustre*; als qui van rectes, los motetjan de beatos; son amichs de fer farols; no aprecian una imatge santa si la veuen fora del nintxo; no tenen escrúpol de contá porqueries xistoses, ni de marmulá, ni de posá berrets, ho sacrifican tot á la comoditat y á la menjúa; y n' hi ha á dotçenes que, si manetjan paparots ó s' afican en partits, no 's tayan may ses ungles, per no donarli un disgust á la butxaca. Els *xots de cordeta*, que son els menos, creuen ab Deu á uys cluchs, solen ohir missa ab devoció, reben els Sagraments totes les festes anyals, no volen mal á ningú, ni la pegan á n' es *robatorum*, no fan truchs y baldufes en Corema, los dominá més la vanidat que la supèrbia, y pecan més per ignorancia y per descuit que per malícia.

Si va á dir ve, Señó Satanás, ab aquests derrés m' hi vetx en feynes; perque tenen es cò mal de corrompre. Quant trat de afuarmí, no més esper que l' Angel de la Guarda los gir un instant s' esquena. Totduna que he pegat investida, me torn á amagá; y ajopit y badant uns uys com uns salés, me pos á mirarlosmé fitxo fitxo, lo matex que un mox que vetla una rata. ¡Si sabessen que som jo el qui los bufa á s' oreya aquelles parauletes meloses ab que pretenen fer callar sa conciencia! Perque aquets pobres macaliáns no volen torçerlí es coll com els pastalés; tant sols desitjan que estiga ben quieteta, y per lograrhó serían capasos de donarlí caramellos.

Conech que m' he allargat massa, y axí per vuy ja n' hi ha prou. Alló d' aquell senyó que li vatx promete, ho conterem un altre día. Rebrá un bon esplet de capadetes y reverències del seu servidor y dexeble.

Berrufet Cara de Suro.

Cronicó de la segona quinsena de Febrer

Día 16.—Foren declarats cessants, per falta de fonsos, sa caterfa d' escrivents temporers encarregats del Censo á Palma.

Día 17.—Festa á la Sèu en desagravi, com de cada any, per sèr el dijous llàrdar. No mancaren fresses ni balls de màscara.

Día 18.—Morí Mossen Toni Cladera, beneficiat Real (a. c. s.)

Día 19.—Arribá á Palma el General Weyler.

Día 20.—Comensaren les coranthores á la Sèu.

La Sociedad General Mallorquina tengué sa Junta General y demostrá trobarsè á punt de fèr bancarrota.

El Banch de Felanitx, se proposá establir una fàbrica de gas.

En el *Círculo* hey hagué ball.

Día 21.—S' Ajuntament concedí permís per construir una dobería en el Molinar.

Día 22.—S' embarcaren 109 soldats per Ultramar.

Día 23.—Comensá els sermons de Corema, á la Sèu, el P. Jesuít Josep María Solá; y agradá moltíssim.

Se descubrí una font viva á Marratxí.

S' instalá la llum de gas acetileno á Sineu.

Día 24.—Deyen que s' en havien de dur alguns canons des corté de ses bóvedes á sa batería que fan en es Cap Enderrocot.

Día 25.—Se torná embarcar el General Weyler.

Trobaren un homo negat á ses plages de Cauviá.

Día 26.—Se declareven soldats, á la Sala.

Día 27.—Els republicans feren un gran dinar á Lluchmajor.

Morí D. Jusep Riusech (a. c. s.)

Día 28.—L' Ajuntament de Palma tratá de suprimir una plassa de Cronista del Reyne de Mallorca; y va aumentá en mil pessetes el sou de 4.000 que cobra el seu Secretari, sobre tenir casa franca.

Va desestimá una proposició presentada, demanant la revisió dels processos instruits antañ al socialistes presos á Monjní.

S.

ES GAT DEL PARE CAÑAS

El pare Cañas tenía
Cosa bona cualquier día,
Y á sa cel-la, si 'n menjava,
Es seu gat s' hi arrambava
Y li passava su junt
Couna drete per amunt;
Y desiara
N' hi dava 's frare
Poch á poquet
Un bossinet.
Y un vespre que content
Un plat de buñols de vent
Duya 'n sa ma,
Miulant es gat hey aná.
Gat, si callas, li digné,
Aquest plat demá 't daré.
Una cosa pren pe s' altra
Es gat, y calla sens falta.
Però es frare 'l sen demá
Li doná es plat á llepá;

Y es gat li digné: fraret,
¡Aquest pich m' heu dexat frèt!
Y no hi ha que fé revolts;
Creya jò plat amb buñols
Y n' estava concebut,
Emperò no es plat axut.

¿Cuants d' errats

Quedan birlats,

Y romanen amb sas ganas

Com es gat del pare Cañas?

JUAN JUSEP AMENGUAL.

ENVINAGRAT Y RONXETES

Indiotes dins l' iglesia.

¿Quin día será que ses mossones, ses mestreses y cualquier señorassa entendrán que els banchs de dins l' iglesia son per sèurerhí homos, especialmente durant els sermons de Corema? ¡Ell ja passa de mida sa desvergoña de cèrtes dones que s' amagan sa cadireta aplegada davall ses falde y s' atjofan en es banch mentres cualquier homovey s' aguanta dret su derrer elles! Y no parlem de ses que los enjegan á sempentes y clavan demunt els seus peus sa cadireta sens dexarlos lloch per aguantarse drets quant manco per ajonoyarsè.....

Ja es hora de dictar un reglament que pos remey á semblants abusos; y á més s' hauria d' autorisar als *coronetes* per á que lo fassin observar especialmente á ses beates.... y á ses indiotes que apar que fessin lo possible per mortificar als pochos homos que compareixen á ascoltar sermons.

Señors Rectors: ¿per quant son ses cañas y ses cañades?

Ruchs—pollastres dins la Sèu.

Los podeu veure els diumenjes á sa missa después del sermó. Solen plantarse formant *grupos* en mitj de ses señores, tapant la vista de ses dederrera. Ells, tan ruchs son que si s' en adonan quant van á alzar Deu, posan un jonoy en tèrra y tot d' una tornan adressarsè com embarrassos.

¡Y axò es la *polleria* bén educada de sa nostra capital! ¡Mirau que suposa no tenir cap noció de lo que es un temple catòlich, ni de lo que significa el Sant Sacrifici de la Missa!

¿Perqué á la Séu de Palma no hey ha d' haver un Guarda amb uniforme, á modo d' *en xarpa*, que fassi entendre á homos y á donas com deuen haver d' estar dins la Casa del Señor?

ANUNCI

Endevant ses atxes....

D' un fins en quatre blens, n' hi ha de tot tamañ: género bò y barato.

En ciris, candelas y estadals...; hey ha tanta cera com sa que crema: tota llegítima y sense met-tafera.

A sa Cereria de ca 'n Simó, Carré ample de la Mercé, en donarán rahó.

BARATURA de llibres veys y nous, d' estampes y d' altres objectes de devoció y d' escriptori.—CALL NÚM. 1.